

چرا از برکات قرض الحسنه محروميم؟

نصرت الله عابدی
کارشناس ارشد علوم انسانی

اگر قرض‌الحسنه‌ی قرآنی در اقصیٰ نقاط ایران اسلامی محقّق و فعّال شود، تردید نکنیم که به لطف اجرای این آموزه‌ی قرآنی، جامعه‌ی ما از برکات گوناگونی بهره‌مند خواهد شد؛ هم از لحاظ بُعد مادّی و دنیوی و هم بُعد معنوی و اخروی.مگر می‌توان در سنّتی که خالق ما مبتکر آن است تردید کرد و آثار و برکات آن را کم شمرد؟

بدون اغراق در سایه‌ی اجرای این حکم الهی، ریشه‌های درخت فضیلت و تقوا در زمین دلهای اهل ایمان استوار می‌گردد و با به بار نشستن این شجره‌ی طیبه، شکوفه‌های امید و اطمینان و آرامش از شاخه‌های آن می‌شکفد و میوه‌های گوناگون و مفیدی از اخلاق حسنه که همگان را خوش آید به عمل می‌آید.

این ثمرات اخلاقی که از جمله‌ی آنها می‌توان به سخاوت، مروّت، احسان، ایثار، انفاق، مردم‌دوستی، خیرخواهی، غمزدایی، تعاون در خیر و برّ و... اشاره کرد، هر یک به سهم خود تأثیری شگرف در رشد و شکوفایی اخلاقی احاد جامعه‌ی اسلامی خواهند داشت و ناگفته روشن است که پویایی و حیات یک جامعه به فضیلت های حاکم بر آن جامعه، بستگی دارد. هر قدر این فضیلت‌ها ریشه‌دارتر و روابط فیمابین احاد جامعه صمیمی‌تر و مهربانتر باشد، شادابی و نشاط فردی و اجتماعی آن جامعه افزونتر و به تبع آن، برکات مادّی و معنوی افرادی که در این اجتماع زندگی می‌کنند وسیعتر و گسترده‌تر خواهد شد.

اگر ما در حال حاضر این ویژگی‌های بارز اخلاقی را در جمع مردم خود نمی‌بینیم و یا آن را بسیار کمرنگ مشاهده می‌کنیم، بدون کمترین شکّ و شبهه‌ای باید اذعان کنیم که سبب آن فراموش کردن سنن الهی و نادیده گرفتن تعالیم و آدابی است که در متن دین مبین اسلام موجود است و ما یا از آن بی‌خبریم و یا به سبب تنبلی و کسالت از اجرای آن گریزانیم و یا برای حفظ منافعی، تمایل به اجرای آن نداریم؛ در حالی که قرآن با ندای جهانگیر خود می‌فرماید:

...وَ أَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ؛آل عمران/۱۳۹

اگر شما به آنچه که برایتان فرستاده شده مؤمن باشید، مطمئن باشید که در جهان برتر و بالاترید و سیادت معنوی و رهبری فکری عالمیان به شما محوّل خواهد شد.

امّا افسوس که برخی از ما مسلمانان همچنان تحت تأثیر تبلیغات غربیان و غرب زدگان از دارایی‌های علمی و معنوی و آسمانی خود، یا خبر نداریم و یا آنچنان که باید باور نداریم و همین باعث شده که ما به این وعده‌ی قرآنی نائل نشویم و جالب اینکه تجربه‌های مکرّر ما در زمان‌های مختلف پس از انقلاب گواه صادقی بر این مدّعاست که ایمان قلبی به معتقدات دینی و پای‌بندی به رعایت دستورات الهی بدون دخالت سلیقه‌های شخصی، ضمن اینکه ما را به اهداف مورد نظرمان می‌رساند، موجب عزّت و

سربلندی ما نیز خواهد شد و اینجاست که جهانیان تحت تأثیر مردمی مؤمن و متدیّن قرار می‌گیرند که دارای مکتبی پویا و شورآفرینند و معتقدان آن در برابر مشکلات، چون کوهی سترگ، ثابت و استوارند و از ایده‌های زیبا و ارزشمندی برای زندگی مطلوب و ایده‌آل برخوردارند و این است رسالت ما مسلمانان که مکتب و آیین خود را آنچنان که هست عرضه کنیم و امتیازات این آیین آسمانی و ارجحیّت آن را بر دیگر مکاتب نشان دهیم.

دایره‌ی سخن را محدود کنیم و به همین سنّت الهی و اخلاقی قرض‌الحسنه اشاره داشته باشیم که اگر خیّران و دلسوزان جامعه‌ی ما و کلّاً آنانی که قلبشان برای خدمت به مردم می‌تپد، بیایند و با اتّکا به فهم صحیح و دقیق از قرض‌الحسنه قرآنی، این روش الهی را در جامعه پیاده نمایند، با اطمینان باید گفت که ما دیگر شاهد این همه مساله و مشکل در جامعه‌ی خود نخواهیم بود.

البتّه صندوق‌های قرض‌الحسنه‌ی متعدّدی در کشور وجود دارند؛ امّا آن صندوقی که مطابق با معیارهای قرآن و عترت علیهم‌السلام باشد بسیار کم و محدود است و به همین سبب ما نمی‌بینیم آن را برکاتی که باید به طور طبیعی ببینیم.

اعمال سلیقه‌های شخصی در اداره‌ی صندوق‌های قرض‌الحسنه و یا امر مقدّس و اخلاقی قرض‌الحسنه را با آداب و آیین امور بانکی درآمیختن و برای جذب مردم به سپرده‌گذاری در صندوق قرض‌الحسنه، امیال مادّی آنان را با جوایز و مانند آن تحریک کردن و اقدامات مشابه آن، همه و همه موجب شده است که ما از معنویّت و برکت قرض‌الحسنه محروم باشیم و یا به حداقلّ برکت، خود را دلخوش کنیم. آیا عاقلانه نیست که بیاییم و ببینیم یک قرض‌الحسنه‌ی قرآنی دارای چه ویژگی‌هایی است و همان را بدون کم و کاست اجرا کنیم. مگر نه این است که برای وضو گرفتن، نماز خواندن، مراسم و مناسک حجّ را بجا آوردن و سایر اعمال عبادی دقیقاً باید طبق ضوابط مقرّر عمل کنیم تا به نتیجه برسیم، پس در خصوص قرض‌الحسنه هم که یک امر الهی است قاعده همین است. بنابراین لازم است در اجرا، با هشیاری و دقّت لازم عمل کنیم. برای این منظور باید مطالعه داشته باشیم و از تحقیقات گوناگون علمی که در این‌باره شده باخبر شویم و بدانیم آن کس که فرموده قرض‌الحسنه بدهید، آداب و شرایطش را چگونه مقرّر کرده است؛ در این صورت است که می‌توانیم در اجرای صحیح و خداپسندانه‌ی این تکلیف الهی موفّق باشیم.

یکی از کتب مفید و جامع که در خصوص شناخت قرض‌الحسنه و ابعاد آن به نگارش درآمده، کتاب "قرض‌الحسنه، ضرورت، ماهیّت و آثار" است که توسط آقای جعفر گل محمّدی تهیّه و تدوین شده است و توسط انتشارات بنیاد خیریّه الزّهراء علیهاالسلام به چاپ رسیده است. این کتاب که جلد اوّل آن منتشر شده و دو مجلّد دیگر آن نیز ان شاءالله به زودی ارائه خواهد شد، حاوی مطالب بسیار مفیدی برای علاقه‌مندان به‌خصوص گردانندگان صندوق‌های قرض‌الحسنه می‌باشد.

و بشارت دیگر اینکه خوشبختانه اخیراً تحقیق دیگری به دستمان رسید که در باب قرض‌الحسنه و آثار آن در ابعاد فرهنگی، سیاسی و اقتصادی با نگارش آقای مرتضی نظری نکات آموزنده‌ای در باب شناخت قرض‌الحسنه‌ی قرآنی ارائه شده است که الحقّ مطالعه‌ی آن برای عزیزانی که علاقه‌مندند روش کار خود را در صنندوق‌های قرض‌الحسنه بر پایه‌ی تعالیم قرآن و اولیای دین علیهم‌السلام تنظیم نمایند بسیار راهگشا و قابل توجه خواهد بود. ما به یاری خداوند متعال بخش‌هایی از این تحقیق عالمانه را در فصول مختلف در فصلنامه وام از جمله همین فصل نقل خواهیم کرد.